

Anni Kierikka

MAATILAN SUKUPOLVENVAIHDOS CASE-YRITYKSESSÄ JA
SIIHEN LIITTYVÄT ONGELMAT

Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto
2010

MAATILAN SUKUPOLVENVAIHDOS CASE-YRITYKSESSÄ JA SIIHEN LIITTYVÄT ONGELMAT

Kierikka, Anni
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
huhtikuu 2010
Torpo, Tapani
Sivumäärä: 43

Asiasanat: Maatalousyhtymä, Elinkeinoyhtymä, Sukupolvenvaihdos

Tutkimuksen aiheena on maatalan sukupolvenvaihdos case-tapauksessa, jossa maanviljelijä siirtäisi perunanviljelyn ja sen jatkojalostuksen perilliselleen. Ydinkysymysten ympärille muodostui erityisesti kolme tutkittavaa kohdetta: Käsitelläänkö jatkojalostus maatalouden vai elinkeinotulona, millaisessa oikeudellisessa muodossa maanviljelijän ja perillisen yhteistyötä pitäisi harjoittaa ja miten sukupolvenvaihdos pitäisi hoitaa. Alussa pohditaan case-yrityksen toiminnan jatkumista maataloutena, yhtymän muodostamista nykyisen ja tulevan jatkajan välille ja pohditaan, olisiko se maatalousyhtymä vai elinkeinoyhtymä. Työssä vertaillaan kyseisiä yhtymiä nykytilanteeseen. Vertailun kohteena ovat olleet verotus-, kirjanpidolliset, juridiset ja rahoitustukiongelmat. Maatalousyhtymän suurin eroavaisuus nykytilanteeseen on se, että toimintaa jatkaa kaksi henkilöä (luovuttaja ja jatkaja) ja yritystulo jaetaan näiden kesken.

Elinkeinoyhtymän ja maatalouden verotuksessa on eroja. Esimerkiksi maataloudessa tehtävä tasausvaraus ei ole mahdollinen elinkeinoyhtymässä. Elinkeinotulo poikkeaa maatalouden tulosta, joka muodostuu maanviljelystä ja siihen liittyvistä rahoitustuista. Kirjanpidollisia eroavaisuuksia on se, että maatalouden harjoittaja ei ole kirjanpitovelvollinen, vaan hänelle riittää muistiinpanokirjaa verotusta varten, kun taas elinkeinoyhtymä on kirjanpitovelvollinen. Myös poistoissa ja tilinpäätöksen laatimisessa on eroavaisuuksia.

Yhtymän valinnan lisäksi työssä tutkitaan sukupolvenvaihdoksen toteuttamista. Nykyinen viljelijä on valmis järjestämään sukupolvenvaihdoksen lahjanluonteisena kauppana. Tällöin jatkaja säästyisi ylitsepääsemättömästä velkataakasta. Sisärosuusongelma ratkeaa samalla. Kun luovuttajan antaessa jatkajalle noin 50 %:a lahjana, samalla luovutetaan sisarelle samansuuruinen ennakkoperintö. Ennen itse sukupolvenvaihdosta, tuleva jatkaja ostaisi pienen osan case-yrityksestä muodostaen luovuttajan kanssa maatalousyhtymän. Sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseen vaaditaan jatkajalta vähintään kolmen vuoden työkokemus tai 30 opintopisteen koulutus. Yhtymän avulla jatkaja hankkisi itselleen kolmen vuoden kokemuksen. Kolmen vuoden työkokemus on myös edellytys myös nuoren viljelijän tuelle, mikä on suuri apu jatkajan rahoituksen kannalta. Jatkajalla on itsellään omaisuutta, joka helpottaa jatkajan rahoitusongelmia. Yhtymän muodostamista puoltaa myös se, että kun viljelijä on alle 50-vuotias. Se edellyttäisi 56 vuoden ikää. Opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus ja siinä on pyritty peilaamaan teoriaa käytäntöön. Lähteinä on käytetty maatalouteen liittyvää kirjallisuutta, verkkodokumentteja sekä Melan asiamiehen ja vero toimiston työntekijän sähköpostihaastattelua.

FARM'S CHANGE OF GENERATION AND ITS PROBLEMS

Kierikka, Anni

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Bachelor of Business Administration

May, 2010

Torpo, Tapani

Number of pages:43

Key words: Agriculture group, Industry group, Change of generation

In this thesis the case is the change of generation of a farm where the farmer would pass on a potato farm and its refinement to his heir. The main questions included many problems about changing generation. Three subjects were under more firm research; is refinement agriculture or industry profit, in which kind of juridical form the farmer's and the heir's co-operation should be organized and in which form the change should be taken care of. In the beginning thesis considers the continuity of the case company's functions as a farm, forming a group between present and following entrepreneur and would it be agriculture group or industry group. In this thesis particular groups are compared to present situation including problems of taxation, accounting, juridical and support. There are no major differences in agriculture group if compared to present procedure. The biggest difference if compared to present procedure is that in agriculture group the functions are carried on by two persons (former and becoming entrepreneur) and profit is shared between them.

There are comparatively major differences in an industry group such as taxation. In an industry group the profit must get separated from agriculture profit which is formed by farming and benefits for it. An accounting difference is that farming entrepreneur is not obliged to accounting. There are also differences in deletion and closing of accounts.

This thesis also includes how to take care of the change of generation in a company. Present entrepreneur is ready to accomplish the change of generation as a sort of a gift. The action would spare the heir not to get an insuperable debt. The problem of sister's share is solved when a present entrepreneur gives approximately 50% to the new entrepreneur as a gift. Sister's share will be the same amount as a preheritance. Before the actual change of generation, the heir would buy a little share of the case company forming up an agriculture group. To achieve the change of generation, the heir must have at least three years working experience or an education of 30 academic credits. With help of newly formed group the heir would get the expected working experience. The working experience of three years is also a requisite for the farming benefits. The heir has a fortune which helps funding problems in the beginning. It is wise to form a group, not only to achieve the working experience but the present entrepreneur is less than 50 years old so he can not leave on retirement nor get the donator's benefits. To get the donator's benefit the age of 56 is required. This thesis is a qualitative research and the purpose is to adapt theory to practice. The sources have been books focused on the subject and representatives of Mela and tax office was contacted by e-mail.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	AIHEEN ESITTELY JA VIITEKEHYS	6
2.1	Opinnäytetyön viitekehys	6
2.2	Case-yrityksen esittely	8
3	MAATALOUS MAANVILJELIJÄN JA MAATALOUSYHTYMÄN NÄKÖKULMASTA	9
3.1	Verotusvertailu.....	10
3.2	Kirjanpidollinen vertailu.....	14
3.3	Tukivertailu.....	17
4	JATKOJALOSTUS MAANVILJELIJÄN JA ELINKEINOTOIMINNAN NÄKÖKULMASTA	19
4.1	Rajanvetoa MVL/EVL.....	21
4.2	Juridinenvertailu	23
4.3	Kirjanpidollinenvertailu.....	24
4.4	Verotusvertailu.....	28
4.5	Tuki- ja eläkevakuutusvertailu.....	30
5	SUKUPOLVENVAIHDOS	32
5.1	Sukupolvenvaihdos kaavailuja	33
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	38
	LÄHDELUETTELO	41
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on tutkia erään case-yrityksen sukupolvenvaihdosta ja sen tuomia ongelmia. Nykyään maataloilla on ongelma löytää halukkaita jatkajia, sillä EU:n myötä työn määrä on lisääntynyt ja siitä saatava tulo on pienentynyt. Pienien tilojen tulee tehdä suuria investointeja ja laajentaa toimintaa pysyäkseen elinvoimaisina.

Kyseinen case-yritys on maatila, jota on viljelty perheen voimin ja tarkoituksena on, että tulevaisuudessa tila siirtyy nuoremmalle sukupolvelle. Tutkimuksen keskeisempiä käsitteitä ovat verotusyhtymä ja elinkeinoyhtymä, joista puhutaan tarkemmin tekstissä. Yhtymä liittyy tutkimukseen siten, että sen avulla pyritään toteuttamaan sukupolvenvaihdos.

Opinnäytetyössäni on käytetty maatalouteen liittyvää kirjallisuutta sekä haastateltu verotoimiston työntekijää, joka on erikoistunut maatalouteen. Sähköpostikeskustelusta Melan asiamiehen kanssa (Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen) on koottu materiaalia Myel:iin (Maatalousyrittäjien eläkelaki) koskeviin kysymyksiin. Case-yritykseen liittyvää tietoa on saatu sen omistajalta.

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus, jossa teoria ja käytäntö vuorottelevat spiraalimenetelmän tavoin. Spiraalimenetelmässä jaetaan tutkimus osaongelmiin, jossa kukin osan käsitellään reittiä: Ongelma → Säännön tausta eli teorian selvittäminen → Käytäntö muualla → Vaihtoehtojen selvittäminen → Parhaan tavan valinta → Perustelut. Tutkimukseni kulku on teoriapohjainen, mutta rajataan kuitenkin teoria-tiedon niihin osa-alueisiin, jotka liittyvät case-yritykseen eli tutkimukseni perustuu täysin case-yritykseen.

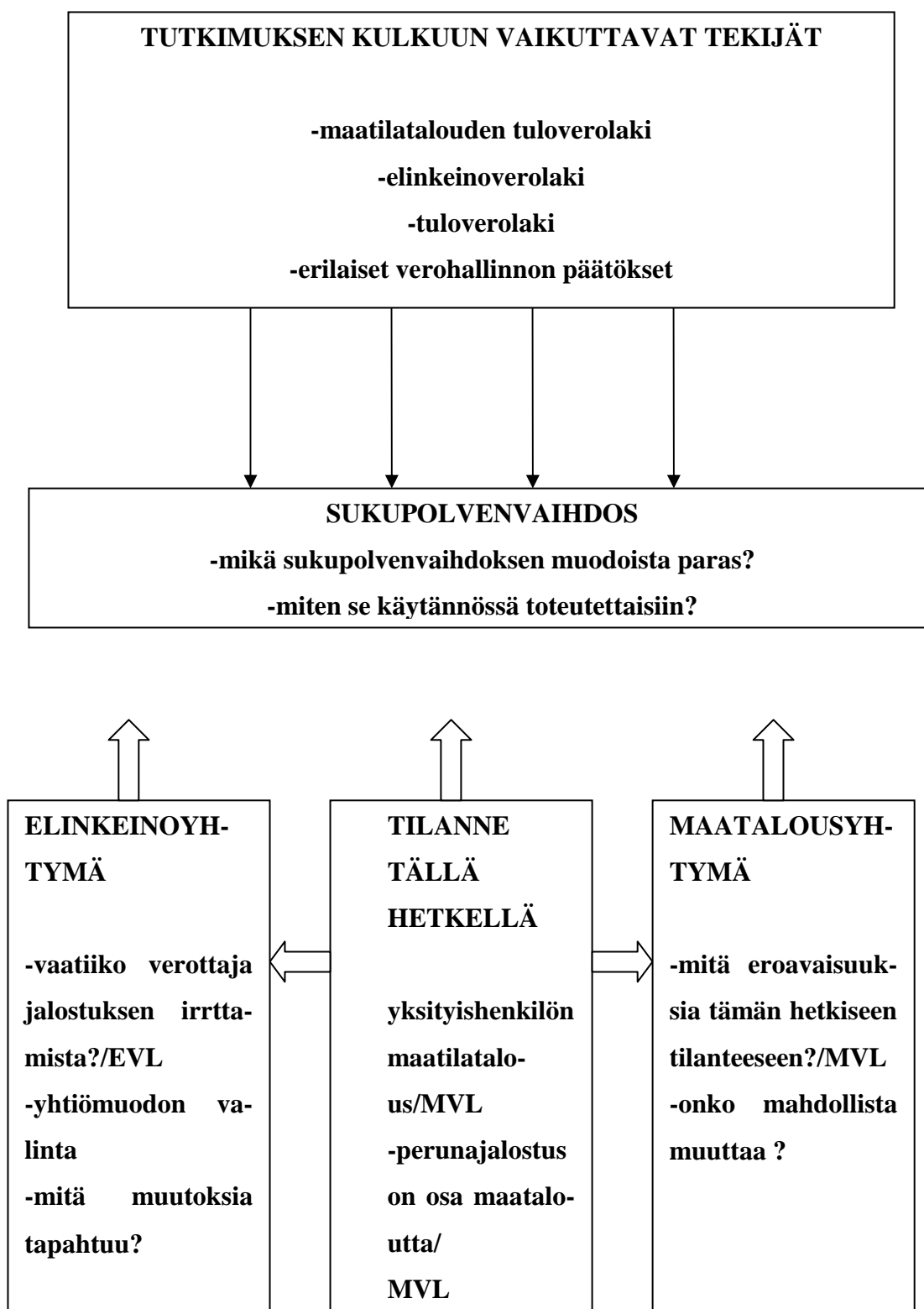
2 AIHEEN ESITTELY JA VIITEKEHYS

Verotusyhtymä on kahden tai useamman henkilön muodostama yhteenliittymä. Verotusyhtymä ja elinkeinoyhtymä tulee erottaa, sillä elinkeinoyhtymiä ovat avoimet ja kommandiittiyhtiöt, laivaisännistöyhtiö sekä sellaiset kahden tai useamman henkilön elinkeinotoiminnan harjoittamista varten perustamat muut kuin yhteisönä pidettävät yhteenliittymät, joiden tarkoituksena toimiminen osakkaiden yhteiseen lukuun. Käsite verotusyhtymä on jaettu yhtymän toiminnan mukaan eli niistä käytetään nimityksiä maatalousyhtymä, metsäyhtymä tai kiinteistöyhtymä. Verotusyhtymä ei ole oikeussubjekti, joten se ei voi hankkia omaisuutta tai ottaa velkaa omiin nimiinsä.

2.1 Opinnäytetyön viitekehys

Opinnäytetyön viitekehysten määrittelee case-yritys ja siitä muodostuvat tutkimusongelmat. Nykytila case-yrityksessä on se, että maanviljely ja perunanjatkojalostus ovat molemmat nykyisen maatalousyrittäjän maataloutta ja verotus tapahtuu MVL:n (Maatilatalouden tuloverolaki) mukaan. Tutkimuksessa on kolme pääosaa. Ensin pohditaan sitä, että onko perunanjatkojalostus maataloutta vai elinkeinotoimintaa, toiseksi ongelmaksi muodostuu se, että kuinka luovuttajan ja jatkajan yhteistyö toteutetaan. Työn lopussa mietitään vielä sukupolvenvaihdokseen liittyviä ongelmia.

Kuvio 1 Alla olevassa kuviossa käy ilmi tutkimukseni vaiheet. Aluksi kerrotaan maatilalan nykytilanteen ja sitten siirrytään vertailemaan maatalousyhtymän- ja elinkeinoyhtymän soveltuvuutta siihen. Sekä lopuksi käydään läpi sukupolvenvaihdokseen liittyviä kysymyksiä. Kuvion ylimmässä laatikossa on teoriapohja työlle, joka ohjaa työn kulkua.

Maatalousyhtymää ja elinkeinoyhtymää vertaillaan tämänhetkiseen toimintaan ja vertailun kohteena ovat kirjanpito, verotus, tuet, ja juridiset seikat. Sukupolvenvaihdokseen liittyviä kysymyksiä on mm. missä muodossa sukupolvenvaihdos suoritetaan, kuinka sisarosuus hoidetaan, miten jatkajan rahoitus ratkaistaan sekä miten luovuttaja tulee toimeen ennen virallista eläkeikää.

2.2 Case-yrityksen esittely

Omistaja harjoittaa Case-yrityksessä maataloutta yksityishenkilönä. Maatilalla viljellään viljaa ja perunaa sekä jatkojalostetaan perunaa. Maa-alat ovat jakautuneet siten, että viljalla on 18 hehtaaria ja perunaa viljellään 14,5 hehtaaria ja loppu 10 hehtaaria on heinällä ja kesannolla. Siellä on myös pienissä määrin metsätaloutta, mutta aihe on jätetty käsittelemättä opinnäytetyössäni. Maanviljely on suurimmaksi osaksi keskittynyt perunanviljelyyn ja sen jatkojalostukseen. Case-yrityksessä jatkojalostetaan pienissä määrin porkkanaa, mutta sitä ei viljellä maatilalla, vaan se hankitaan muualta. Maatilalla jatkojalostus toimii pääelinkeinona ja se työllistää viljelijää ympärivuotisesti. Jatkojalostuksella tarkoitetaan sitä, että perunat kuoritaan, viipaloidaan, siivutetaan ja ne myydään ravintoloihin, kouluihin, vanhainkoteihin yms. Multaperunan myynti on todella harvinaista. Case-yritys jalostaa pääasiassa itse viljelemäänsä perunaa, riippuen vuoden sadosta. Huonon sadon tullessa perunaa hankitaan ulkopuolisilta, mutta viime vuosina huonoja satoja on ollut vähän. Jos perunaa jää yli oman tarpeen ennen syksyä, se myydään tehtaille, jossa tehdään perunahiutaletta.

Maatilalla on viljelty ja jatkojalostettu perunaa kahden sukupolven ajan. Tämä alkoi 1960-luvun puolivälissä. Tätä ennen tilalla oli ollut karjataloutta. Tuolloin karjataloudenharjoittajat saivat korvauksen, jos luopuivat toiminnastaan ja näin tilanomistaja päätti siirtyä karjataloudesta perunan viljelyyn. Toiminta alkoi vähitellen kasvaa. Aluksi jatkojalostus tehtiin viljelijän kellarissa, mutta vähitellen kysyntä kasvoi ja vuonna 1992 rakennettiin erillinen kuorimo - ja lajitteluosa. Tästä muutama vuosi myöhemmin tilalla koettiin sukupolvenvaihdos, jolloin tila siirtyi isältä pojalle. EU:hun liittymisen myötä perunan hinta romahti ja tämä vaati uudelta viljelijältä tuotannon kasvattamista. Tämän vuoksi vuonna 2004 uusittiin kuorimalinjastot tehokkaammiksi ja seuraavana vuonna rakennettiin jätevesiensuodatusjärjestelmä ympäristösuojalain vaatimusten mukaisesti. Viimeisin investointi tehtiin vuonna 2007, jolloin kuorimarakennusta laajennettiin, sekä rakennettiin uusi lämpöjärjestelmä ja kylmiötilat. Pinta-alaltaan perunan kuorimo- ja säilytystilat ovat 600 m².

MAATALOUS MAANVILJELIJÄN JA MAATALOUSYHTYMÄN NÄKÖKULMASTA

Case-yritys toimii yhden miehen voimin. Viljelijä vastaa toiminnastaan henkilökohtaisella omaisuudellaan. Usein maatiloja hoidetaan aviopuolison avustuksella, mutta tässä tapauksessa viljelijän vaimo ei ole toiminnassa mukana vaan hänellä on erillinen palkkatyö.

Verotusyhtymä on kahden tai usemman henkilön muodostama yhteenliittymä, jonka tarkoituksena on kiinteistön käyttö, viljely tai vuokraus. Verotusyhtymistä käytetään nimitystä maatalousyhtymä, metsäyhtymä tai kiinteistöyhtymä, niiden harjoittaman toiminnan mukaan. Verotusyhtymän osakkaina voivat olla luonnolliset henkilöt ja kuolinpesät sekä yhteisöt ja yhteisetuudet. Verotusyhtymästä tulee erottaa elinkeino-yhtymä. (Ollinkoski, 3).

Verotusyhtymä voi muodostua sopimuksen perusteella, mutta myös itsestään siten, että useat ihmiset omistavat tai hallitsevat yhdessä kiinteistön käyttöä, viljelyä tai vuokrausta varten. (Ollinkoski, 4). Kuitenkaan aviopuolisot eivät muodosta verotusyhtymää, vaikka harjoittaisivat maataloutta yhdessä. Case-yrityksen tilanteessa yhtiön muodostuminen tapahtuisi luultavimmin siten, että maatilasta osa luovutetaan kauppa- tai lahjakirjalla tulevalle jatkajalle. Tämä toimintatapa edesauttaisi sukupolvenvaihdosta mielekkäämmäksi.

Verotusyhtymää muodostaessa yhtiö tekee Patentti- ja rekisterihallitukselle Verohallinnon aloittamisilmoituksen YTJ- lomakkeella. Rekisteröitäessä yhtiölle annetaan Y-tunnus ja se rekisteröidään esim. ennakkoperintä- ja arvonlisäverollisten rekisteriin (Ollinkoski, 4)

2.3 Verotusvertailu

Maatalouden verotus pohjautuu todellisiin tuloihin ja menoihin. Maatalouden puhdas tulo on veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen erotus (MVL 4 §). Veronalaisina tuloina pidetään maataloudesta rahana tai rahanarvoisena etuutena saatuja tuloja (MVL 4 §). Näitä ovat esimerkiksi maataloustuotteiden myyntitulot, maatalouden kuuluvan omaisuuden vuokratulot sekä maatalouteen saadut avustukset ja korvaukset (Tomperi, 157).

Maatalouden tulon hankkimisesta johtuvat menot ovat vähennyskelpoisia (MVL 4 §). Niitä ovat mm. maataloudessa työskennelleiden henkilöiden palkat ja näistä johtuvat henkilösivumenot, maataloutta varten ostettujen siementen, lannoitteiden, rehujen, poltto- ja voiteluaineiden ja sähkön hankintamenot, maataloudesta johtuvat vuokrat sekä maatalouden rakennusten, koneiden, kaluston, laitteiden ja salaojien hankintamenojen poistot (Tomperi, 158).

Laskelma maatalouden tuloksesta. Laskelma maatalouden tuloksesta on laadittava kaikilta maataloilta yhteensä seuraavan muistiinpanokaavan mukaisesti:

TULOT

Verollinen myynti 22 %

1. Eläinten myyntitulot
2. Verovuoden tuotoksi jaksotetut kotieläinten myyntitulot
3. Muut myyntitulot

Verollinen myynti 12 %

4. Kotieläintuotteiden myyntitulot
5. Kasvinviljelytuotteiden myyntitulot

Verollinen myynti 8 %

6. Majoituspalvelut yms. myyntitulot
- Arvonlisäveroton myynti
7. Valtiolta saadut tuet
8. Muut arvonlisäverottomat tuet ja korvaukset
9. Tasausvarauksen suora tuloutus
10. Muut maatalouden arvonlisäverottomat tulot

MENOT

11. Palkkamenot
12. Arvonlisäverotuksessa vähennyskelpoiset ostot 22 %
13. Verovuoden poistona vähennettävät kotieläinten jaksotetut hankintamenot
14. Arvonlisäverotuksessa vähennyskelpoiset ostot 12 % / 8 %
15. Muut maatalouden menot
16. Poistot
17. Verovuodelta tehty tasausvaraus

EROTUS

(Voitto / Tappio).

Tulot ja menot merkitään ilman arvonlisäveron osuutta.

(Maatalousverotus, Esko Kiviranta 2009)

Yllä olevan laskentakaavan jälkeen saadaan maatalouden puhdas tulo, joka jaetaan ansio- ja pääomatuloon. Veronalaista pääomatuloa on, siten kuin siitä jäljempänä tarkemmin säädetään, omaisuuden tuotto, omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ja muu sellainen tulo, jota varallisuuden voidaan katsoa kerryttäneen. Pääomatuloa on muun ohessa korkotulo, pörssi-yhtiöstä saatu osinkotulo, vuokratulo, voitto-osuus, henkivakuutuksen tuotto, metsätalouden pääomatulo, maa-aineksista saadut tulot ja luovutusvoitto. Pääomatuloa on myös muusta yhtiöstä kuin pörssi-yhtiöstä saadun osingon, jaettavan yritystulon, yhtymän osakkaan tulo-osuuden sekä porotalouden tulon pääomatulo-osuus TVL (716/2004) 32 §.

Pääomatuloa on myös maatalouden nettovarallisuudelle laskettu 20 %:n tai 10 %:n vuotuinen tuotto. Verovuodesta 2010 alkaen verovelvollinen ja puoliso yhdessä voivat vaatia maatalouden tai elinkeinotoiminnan tuloksen verotettavaksi kokonaan ansiotulona. Sama mahdollisuus koskee kuolinpesää ja verotusyhtymän osakasta hänen yhtymästä saamansa tulo-osuuden osalta (Kiviranta, 14.1.2010). Ansiotuloa on loppu tulosta. Kun jako ansiotuloon ja pääomatuloon on tehty, suoritetaan verotus. Pääomatulosta verotetaan 28%:a ja ansiotulosta suoritetaan valtionvero, kunnallisvero, sairausvakuutusmaksu ja mahdollisesti kirkollisvero. Koska case-yritys on yksityisyrittäjä, sitä verotetaan luonnollisen henkilön tavoin. Samoin maatalousyhtymälle lasketaan maatalouden tulos, mutta verotustapahtuu yhtymän osakkaiden henkilökohtaisessa verotuksessa. Osakkaalle maatalouden tulo jaetaan ansiotuloon osakkaan työpanosten suhteessa ja pääomatuloon osakkaan sijoitusten suhteessa.

Elinkeinotoiminnan ja maatalouden verovuoden tappio vähennetään elinkeinotoiminnan ja maatalouden tuloksesta seuraavan 10 verovuoden aikana sitä mukaa kuin tuloa syntyy TVL (30.12.1992/1535) 119 §

Maatalousyhtymä antaa verotusyhtymän maataloudesta maatalouden veroilmoituksen 2. Lisäksi verotusyhtymä on velvollinen antamaan muut verolomakkeet (esim. vapaa-ajan asunnon rakentamisesta, muusta kuin maatilán vuokrasta saadusta vuokratulosta). Verotusyhtymán osakkaalle toimitetaan esitáytetty veroilmoitus, joka láhete-táán takaisin verotoimistoon mahdollisten korjausten jálkeen. Osakkaan tulee antaa myös henkilökohtaiseen verotukseen liittyvät mahdolliset muut veroilmoituslo-makkeet (Ollinkoski, 7).

Kuten maatalousyhtymässä, case-yritys tällä hetkellä täyttää maatalouden veroilmoi-tuksen lomakkeen nro. 2. Sekä maatalouden puhdas tulo muodostuu samalla tavalla molemmissa tapauksissa. Ainoa eroavaisuus yhtiömuotoihin on se, että maatalousyh-tymässä tulot ja tappiot jakautuvat osakkaiden kesken niiden yhtymäosuuksien mu-kaan.

Esimerkki verotettavasta tulosta. Laskelman luvut eivät ole todenmukaisia. Maatalousyrittäjistä on seuraavat tiedot vuodelta 2010: Maatalouden tulot 72 000 e, maatalouden vähennyskelpoiset menot 29 000 e, maatalouden korot 1 780 e, ei maatalouden ulkopuolisia ansiotuloja. Mitään ns. luonnollisia vähennyksiä ei huomioida eli lasketaan pelkästään näiden lukujen perusteella. Varat: maatalousmaa 52 000 e, koneet ja kalusto (menojäännös) 11 100 e, maatalousrakennukset 12 600 e, maatalouden velat 45 800 e.

Nettovarallisuus

$(52000+11100+12600)-45800=29900$

Maatalouden tulot	72000
Väh.kelp.menot	-29000
maatalouden korot	-1780
TULOS	41220

Pääomatuloa

20% nettovarallisuudesta $29900*0,20=5980$

10% nettovarallisuudesta $29900*0,10=2990$

	1.vaihtoehto(20%)	2.vaihtoehto (10%)	3.vaihtoehto(0%)
tulos	41220	41220	41220
maatalouden po-tulo-osuus	5980	2990	
ansiotuloa	35240	38230	41220

Viljelijän veroa laskettaessa on käytetty apuna www.vero.fi verolaskuria
Viljelijä asuu Pohjois-Satakunnassa ja kuuluu kirkkoon.

VEROT YHTEENSÄ	10 461,13	10 874,84	11 327,62
-----------------------	------------------	------------------	------------------

Kuvio 3

Kuten yllä olevasta kuvasta voidaan huomata, niin 20%:n pääomatulo-osuuden valitseminen on kannattavinta, sillä tuolloin verot ovat alhaisimmat.

Seuraava laskelma koskee nykyisen viljelijän ja tulevan viljelijän verotusta. Verottajalla on vähimmäismääriä, jotta voidaan muodostaa yhteisöjä tai yhtymiä. Esimerkiksi Oy:n vähimmäis sijoitusmäärä on 2500 euroa. Maatalousyhtymää muodostaessa vähimmäismäärät ovat 10 %:a irtaimistosta ja 2 hehtaaria maa-alaa. Seuraavaavaan laskuun käytetään samoja tietoja, kuin edellisessä laskelmassa, joten ne eivät ole todenmukaisia

	1.vaihtoehto(20%)	2.vaihtoehto(10%)	3.vaihtoehto(0%)
tulos	41220	41220	41220
pääomatulo-osuus	5980	2990	
ansiotulo	<u>35240</u>	<u>38230</u>	<u>41220</u>

Viljelijöille laskettaessa veroa on käytetty apuna www.vero.fi verolaskuria
Molemmat kuuluvat kirkkoon ja he asuvat Pohjois-Satakunnassa

Työn suhde viljelijöillä on ollut 50%:a ja 50%:a.
Viljelijä yksi on sijoittanut yritykseen 10%:a

viljelijä 1:sen verot	2589,05	2980	3340,51
viljelijä 2:sen verot	3 928,57	3 649,76	3 340,51

Kuvio 4

Kuten kuvasta voidaan päätellä, niin vaihtoehto 3 eli 0%:n pääomatulo-osuus olisi viljelijä 2:lle paras vaihtoehto ja viljelijä 1:lle olisi vaihtoehto 1 eli 20%:n pääomatulo-osuus.

Elinkeinoyhtymässä päädyttäisiin samaan ratkaisuun, joten siitä laskelmaa ei esitetä tutkimuksessa.

2.4 Kirjanpidollinen vertailu

Maataloudessa tuloista ja menoista on pidettävä muistiinpanokirjaa. Muistiinpanovollisen verovelvollisen on tehtävä tuloista ja menoista sellaiset muistiinpanot, joista ja joihin liitettävistä tositteista riittävästi eriteltyinä käyvät selville tulot ja niistä johtuvat menot, arvonlisäveron määrät ja veron perusteet sekä tulonhankkimistoimintaa varten saadut tuet. Muistiinpanot kirjataan aikajärjestyksessä (VEROHp 36 §). Verohallitus on hyväksynyt kuitittoman maksupalvelun käytön maatalouden harjoittajan veotuksessa. Tapahtumasta tulee jäädä lasku viljelijälle tai tapahtuma pitää näkyä tiliotteessa. Tiliotteessa tulee näkyä kustakin maksutapahtumasta maksupäivä ja maksun aihe siten, että sen ja laskun perusteella pystytään seuraamaan, mitä ja kelle on maksettu. Maatalouden harjoittaja on tulojen ja menojen muistiinpanovollinen sekä yksityishenkilönä että maatalousyhtymänä. Tämä ei poikkeaisi caseyrityksen nykyisestä muistiinpanotavasta.

Maatalouden verotuksessa noudatetaan kuten henkilöverotuksessaakin tulojen ja menojen kirjaamisessa käteis- eli kassaperiaatetta. Sitä kutsutaan myös maksuperusteiseksi kirjaamiseksi erotukseksi liikkeenharjoittajilta vaadittavasta suoriteperusteisesta kirjaamisesta. Suoriteperusteisessa kirjaamisessa menot ja tulot kirjataan sille päivälle, jona hyödyke on siirtynyt myyjältä ostajalle.

Tulojen ja menojen muistiinmerkitsemisessä noudatetaan käteisperiaatteen lisäksi ns. bruttoperiaatetta. Tämän mukaan tositteessa olevat tulo erät on merkittävä tuloiksi ja samassa tositteessa ehkä vähennyksenäkin huomioon otetut menoerät vastaavasti kokonaan menoksi. (Kiviranta, 14.1.2010). Maksuperusteista ja bruttoperusteista kirjaamista noudattavat myös maatalousyhtymät, joten tässä ei ole poikkeavuuksia caseyritykseen.

2.5 Tukivertailu

Suomen maa- ja puutarhatalouden tulotukijärjestelmän perusta muodostuu EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista tukimuodoista ja niitä täydentävästä kansallisesta tukijärjestelmästä. Tulotuilla tarkoitetaan tukia, joita maksetaan hehtaaria, eläintä/eläinyksikköä tai tuotettua määrää kohden ja joiden tarkoitus on tuotannon kannattavuuden ja jatkuvuuden turvaaminen. Keskeisimmät EU-tuet ovat EU:n kokonaan rahoittamat tulotuet peltokasveille ja eläimille (CAP-tuet) sekä EU:n osarahoittamat luonnonhaittakorvaus (LFA-tuki) ja ympäristötuki.

Kansallisen tukijärjestelmän päätukimuodot ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki ja kasvinviljelyn kansallinen tuki. Tukien alueellista porrastamista varten Suomi on jaettu seitsemään päätukialueeseen (Maa- ja metsätalousministeriö, 15.5.2009)

Case-yrityksen hakiessa uusia tukia yhtymänä, viljelijöiden tulee tukihakemuksissa viljelijän sijasta anoa niitä yhtymänä. Osakkaista yksi merkitään yhteyshenkilöksi. Tukihakemuksen mukana tulee viedä yhtymän perustamisasiakirja. Tuet maksetaan yhden valitun viljelijän pankkitilille.(Tuominen, 11)

Vanhojen tukien siirtäminen vaatii maatilalta tilatunnuksen, jonka alla tuet ja tukioikeudet ovat. Case-yrityksen tapauksessa luultavasti paras tapa toimia olisi se, että tukien siirtyminen tapahtuisi vaiheittaisen sukupolvenvaihdoksen avulla. Tilasta myydään puolet jatkajalle ja tästä muodostuisi yhtymä. Tätä kautta tilatunnus säilyisi ennallaan ja tukioikeuksissa ei tapahtuisi muutoksia. Halutessaan jatkaja voi siirtää puolet tukioikeuksistaan itselleen. Tätä kautta maatilalle ei tarvitse muodostaa uutta tilatunnusta.

Melan (Maatalousyrittäjien eläkelaitos) asiamiehen mukaan: ”Maatalousyhtymän osakkaat vakuutetaan Myelin mukaan ihan samoin kuin yksityiset maatalousyrittäjät, eli Myeliin (Maatalousyrittäjien työeläke) ei vaikuta vaikka tilasta tehtäisiin maatalousyhtymä”. Näin ollen eläkevakuutukset eivät muutu sekä tuet pysyvät samoina.

Myel-eläke määräytyy Myel-työtulojen perusteella. Sitä laskettaessa otetaan huomioon kaikki vakuutuksen voimassaoloaikana olleet työtulot, ei pelkästään viimeistä työtuloa. Eläkettä laskettaessa otetaan huomioon myös muusta yrittäjätoiminnasta otetun YEL-vakuutuksen työtulot sekä yksityisen sektorin työsuhteista kertyneet palkkatulot. Myös kunnan, valtion ja muun julkisen alan palveluksesta karttunut eläke voi olla mukana Melan eläkelaskelmassa. Joissakin tapauksissa julkisen alan eläkelaitos antaa päätöksen erikseen. Eläkkeen määrä riippuu siitä, minkä ikäinen eläkkeensaaja on eläkkeelle jäädessään, kuinka kauan hän on ehtinyt olla vakuutettuna ja kuinka suurina hänen MYEL-työtulonsa sekä muut ansionsa ovat olleet (Mela, 2010)

Uusien säännösten voimaantulosta 1.1.2005 lukien eläkettä karttuu MYEL-työtulosta ja muista vuosiansioista (Mela, 2009)

- 18–52-vuoden iässä 1,5 % vuodessa
- 53–62-vuoden iässä 1,9 % vuodessa
- 63–68 vuoden iässä 4,5 % vuodessa.

3 JATKOJALOSTUS MAANVILJELIJÄN JA ELINKEINO- TOIMINNAN NÄKÖKULMASTA

Tuloverolain (1535/92) 4 §:ssä määritellään elinkeinoyhtymän käsite seuraavasti: Yhtymällä tarkoitetaan laivanisännistöyhtiötä, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä ja sellaista kahden tai useamman henkilön elinkeinotoiminnan harjoittamista varten perustamaa muuta kuin yhteisönä pidettävää yhteenliittymää, joka on tarkoitettu toimimaan osakkaiden yhteiseen lukuun. Myöskin rekisteröimätöntä osakeyhtiötä verotetaan ns elinkeinoyhtymänä.

Kommandiittiyhtiö voidaan rajata pois tutkimuksesta, koska case-yrityksessä ei tarvita äänettömän yhtiömiehen pääomasijoitusta. Siinä tapauksessa kommandiittiyhtiö olisi oiva ratkaisu, jos kahdesta lapsesta toinen ei haluaisi olla aktiivisesti mukana yrityksen toiminnassa, vaan toimisi äänettömänä yhtiömiehenä. Mutta tällä hetkellä toinen lapsista ei ole kiinnostunut yrityksen jatkamisesta, joten tämä vaihtoehto jää huomioimatta.

Yhtiömuodot rajoittuvat avoimeen yhtiöön ja osakeyhtiöön. Avoimen yhtiön hyviä puolia verrattaessa osakeyhtiöihin ovat suuri sopimusvapaus yhtiötä muodostettaessa. Lainsäädäntö antaa melkoisen paljon vapautta sopia yhtiön sisäisestä hallinnosta ja valtasuhteista. Ainoastaan harvat lakipykälät ovat pakottavia. Avoimen yhtiön voi myös perustaa välittömästi, sillä avoin yhtiö katsotaan muodostuneeksi samalla hetkellä kun yhtiösopimus allekirjoitetaan. Huono puoli on se, että yhtiömiehillä on henkilökohtainen vastuu veloista. Kuitenkin rekisteröimättömässä osakeyhtiössä omistaja itse vastaa veloistaan, johtuen juuri siitä, että yhtiö ei ole rekisteröity kaupparekisteriin.

Rekisteröimätön osakeyhtiö on vain väliaikainen yhtymä. Se syntyy yleensä kahdella tavalla. Ensiksikin voidaan hankkia tulevaa osakeyhtiötä varten esim. kiinteistö "perustettavan yhtiön lukuun". Eli tehdään oikeustoimi tulevan yhtiön nimissä. Toiseksi, vaikka ei ole tehty muuta oikeustointia, osakeyhtiö voidaan perustamiskirjalla perustaa Perustamisen jälkeen osakeyhtiö on rekisteröimätön osakeyhtiö, kunnes se rekisteröityy kaupparekisterin merkittyä sen rekisteriin.

Jos sitä ei määrääjassa rekisteröidä, rekisteröimätön yhtiö purkautuu. Rekisteröimättömän osakeyhtiön osakkaiden (tarkasti sanoen niiden henkilöiden, jotka ovat vastuuvollisesti toimineet rekisteröimättömän osakeyhtiön nimissä) velvollisuudet ovat samanlaiset kuin yhtymän velvollisuudet. He voivat tehdä oikeustoimia, mutta he henkilökohtaisesti ja solidaarisesti (eli kukin kaikkien puolesta) vastaavat tehdyistä sitoumuksista, eikä vastuuta voi panna osakeyhtiön nimiin. Taloudellisen toiminnan vastuihin kuuluu myös kirjanpito ja veroilmoitusten laatiminen, vaikka toimitaankin vasta "perustettavan yhtiön lukuun". Verottaja tulkitsee tällaisen yhtymän elinkeinoyhtymäksi ja verottaa tuloksesta ko.vastuunalaisia henkilöitä jakaen verotettavan tulon heidän keskenään ja myös vahvistaen tappion yhtymälle. Yhtymä tässä toimii verotuksessa kuten avoin yhtiö, mutta ei ole tietenkään merkitty kaupparekisteriin elinkeinoyhtymänä.

Koska rekisteröimätön osakeyhtiö on väliaikainen ratkaisu, tällöin mitä todennäköisemmin case-yritys päättyy avoimeen yhtiöön.

3.1 Rajanvetoa MVL/EVL

Case-yrityksen toiminta on pääasiallisesti perunan viljelyä ja sen jatkojalostusta. Maatilalla viljellään myös viljaa ja siellä on metsä-alaa. Kyseinen toiminta on tällä hetkellä maataloutta ja maanviljelijä toimii yksityishenkilönä. Hänellä ei ole työntekijöitä ja suurempitöiset työt hoituu talkoovoimalla. Viljelijän vaimo omistaa puolet, mutta hän ei ole osallisena maataloustöihin vaan hänellä on erillinen työpaikka.

Kuten tässä case-yrityksessä maatilatalouden harjoittajilla on yhä yleisemmin maa- ja metsätalouden ohella muuta, etupäässä pienimuotoista, yritystoimintaa. Tätä muuta toimintaa on alettu kutsua yhteisnimikkeellä maaseutuelinkeinot. Maaseutuelinkeinoilla tarkoitetaan kaikkea sellaista pienimuotoista tai laajempaakin elinkeinotoimintaa, joka liittyy tilalla harjoitettuun maa- tai metsätalouteen tai jota maa- tai metsätalouden harjoittaja maa- tai metsätalouden ohella toimeentulonsa turvatakseen harjoittaa. Toiminta voi liittyä tilalla harjoitettuun maa- tai metsätalouteen siten, että

sen katsotaan kuuluvan maatalouden tulolähteeseen (MVL 2.1 §). Toiminta voidaan katsoa myös erilliseksi EVL:n mukaiseksi elinkeinotulolähteeksi, jolloin kyseessä on liike- tai ammattitoiminta (Kiviranta, 2010).

On vaikea vetää selvää rajaa siihen, onko maatilatoiminta elinkeinotoimintaa vai maataloutta. Maatilan toiminta alussa voi olla MVL:n mukaan verotettavaa, mutta toiminnan kasvaessa se saattaa muuttua EVL:n mukaan verotettavaksi. Ensimmäiseksi voidaan puntaroida sitä, muodostuuko tulo pääasiassa maanviljelyksestä vai perunanjatkojalostuksesta. Jos maanviljelystä saadaan tulopuolella enemmän kuin perunan myynnistä perunanjatkojalostuksen voidaan katsoa, liittyvän maatalouteen. (Haastattelu, Jouni Haapaniemi, verotoimisto). Toiminnan laajuuden lisäksi katsotaan, eroaako toiminta täysin itse maatilataloudesta sekä onko toimintaa varten palkattu erillistä työvoimaa. (Kiviranta, 14.1.2010)

Oman tilan tuotteiden jatkojalostusta tavanomaisessa laajuudessa ei ole pidetty eri liikkeenä. Esim. omasta metsästä otetun puutavaran laajamittaistakaan sahausta tai hakkeen valmistusta siitä ei pidetä eri liikkeenä, joten sitä verotetaan MVL:n mukaan. Sama koskee pelkästään oman tilan maataloustuotteiden jatkojalostusta ja pakkaustoimintaa. Tilan tuotteiden pitkälle menevä jalostus- ja pakkaustoiminta voidaan katsoa EVL:n mukaan verotettavaksi. Esimerkkeinä eri liikkeeksi katsottavista maatalouden yhteydessä nykyisin suhteellisen harvoin harjoitettavista toiminnoista voidaan mainita mylly, saha tms laitos, joka huomattavassa määrin jalostaa myös muualta hankittuja tuotteita myyntiin. Yleistymässä on mm sellaisten oman tilan maataloustuotteiden kuin perunan, vihannesten, juuresten, mansikan, marjojen ja hedelmien jatkojalostus- ja pakkaustoiminta, johon liittyy huomattavaa muualta ostettujen tuotteiden jalostusta ja myyntiä. Tällaista toimintaa on voitu pitää liiketoimintana samoin kuin esim. maatilateurastamatoimintaa, johon liittyy myös huomattavaa muualta ostetun lihan jalostusta ja myyntiä (Kiviranta, 14.1.2010).

Vuonna 2009 case-yrityksellä ei ollut ollenkaan viljasta saatua tuloa vaan koko maatalouden tulos perustui jatkojalostuksesta saatuun voittoon, joten jatkojalostus täyttää laajuus-kriteerin Yrityksellä ei ole kuitenkaan palkattua työvoimaa. Myöskään erillistä pääomaa ei ole otettu toiminnalle sekä viljelijä pääasiassa käyttää oman maan tuotteita. Case-yrityksen toiminta on monimutkainen, kun pohditaan rajanvetoa MVL:n

ja EVL:n välillä. Todennäköisesti yrityksen toiminta jatkojalostuksen osalta voidaan halutessa muuttaa elinkeinotoiminnaksi, jos se koetaan paremmaksi vaihtoehdoksi.

3.2 Juridinenvertailu

Avoin yhtiö muodostuu yhtiösopimuksella, joka ilmoitetaan kaupparekisteriin. Perusilmoitus on tehtävä ennen kuin yritys aloittaa toimintansa. Case-tapauksessa ei tehty ilmoitusta kaupparekisteriin vaan tehtiin ilmoitus ennakonperintärekisteriin ja sinne ilmoittautuminen tapahtui yrityksen perustamisilmoituksella. Erillistä sopimusta ei tarvita.

Avoimessa yhtiössä määrää paljolti yhtiömiesten tekemä yhtiösopimus ja siihen kirjoitetut kohdat mm. yhtiömiesten keskinäisistä oikeuksista ja velvollisuuksista ja ylipäätensä yhtiön hoitamisesta. Kuitenkin laissa (24.4.1988/389) 2 § kerrotaan, että yhtiömiehellä on oikeus hoitaa yhtiön asioita ilman toisen yhtiömiehen myötävaikutusta. Yhtiömies ei saa panna toista sijaansa tähän tehtävään. Yhtiön toimialaan tai tarkoitukseen kuulumattomaan toimenpiteeseen ei saa ryhtyä ilman kaikkien yhtiömiesten suostumusta. Kuitenkin yhtiömiehellä on oikeus kieltää toista yhtiömiestä ryhtymästä yksittäiseen toimenpiteeseen.

Mielekkäintä on, että yhtiömiehet pohtivat keskenään valtasuhteita yrityksessä ja tekevät selkeät pelisäännöt. Näin välttyttäisiin turhilta riidoilta. Case-tapauksessa valtasuhteet saattavat muuttua ajan myötä. Aluksi vanhalla viljelijällä on enemmän sananvaltaa kokemuksensa ansiosta, mutta vähitellen jatkajan opittua hoitamaan tehtäviä, vanha viljelijä jää taka-alalle.

3.3 Kirjanpidollinen vertailu

Kuten edellä on mainittu, tällä hetkellä case-yritys ei ole kirjanpitovelvollinen, vaan muistiinpanovelvollinen maatalouden verotusta varten. Jos toiminta muuttuisi elinkeinotoiminnaksi, yrityksestä tulisi kirjanpitovelvollinen. Tällöin kirjanpitoa säätelisi kirjanpitolain monet säännökset.

Ensimmäinen poikkeavuus maanviljelijän ja elinkeinotoiminnanharjoittajan välillä on se, että elinkeinotoiminnanharjoittajan tulee tehdä kahdenkertaista kirjanpitoa, kun taas maanviljelijöiden tarvitsee vain tehdä muistiinpanokirjaa veroja varten. Lain 30.12.2004/1304 2§ mukaan ammatinharjoittajan kirjanpitoon merkitään liiketapahtumina maksetut menot, korot ja verot sekä saadut tulot samoin kuin tavaroiden ja palvelusten oma käyttö. Kirjaus tapahtuu maksuperusteisesti, kun taas kirjanpitovelvollisen on merkittävä kirjanpitoonsa liiketapahtumina menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä niiden oikaisuerät. Menon kirjaamisperusteena on tuotannontekijän vastaanottaminen ja tulon kirjaamisperusteena suoritteiden luovuttaminen (suoriteperusteinen). Molemmissa tapauksissa tositteiden tulee olla kirjausjärjestyksessä ja niitä tulee säilyttää 6 vuotta.

Poistoissa on jonkin verran eroja Maataloudessa poistojen enimmäismäärät ovat seuraavat:

- tuotantorakennukset 10 %
- maatalouden asuin-, toimisto- tms. rakennukset 6 %
- kasvihuoneet yms. rakennelmat 20 %
- ympäristöinvestoinnit 25 %
- koneet ja kalusto 25 %
- sillat yms. investoinnit 10 %
- salaojia 20 %

(Agronet.fi)

Maataloudess ei laadita tilinpäätöstä, ei tuloslaskelmaa eikä tasetta. Muistiinpanoissa erotellaan tulot ja menot sekä arvonlisäverot.

Elinkeino- ja maatalousverotuksessa on seuraavia eroja poistoissa: myymälä-, varasto-, tehdas-, työpaja yms. rakennuksista tehtävä enimmäis poisto on 7 %:a ja maataloudessa kyseinen poisto on 10 %:a. Asuin-, toimisto yms. rakennuksista enimmäis-poisto on 4 %:a ja maataloudessa 6 %:a. (Tomperi, 111)

Molemmissa tapauksissa tilikausi on pääasiassa kalenterivuosi, mutta se saa poikkeuksena olla tätä lyhyempi tai pidempi kuitenkin enintään 18 kuukautta. Kuitenkin tilinpäätöksen laadinnassa ja sen ”deadlinessa” on eroavaisuuksia. Ensinnäkin ammatinharjoittajan tulee laatia tilinpäätös kahden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Kirjanpitovelvollisen tulee laatia tilinpäätös neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Laki (30.12.2004/1304) 4 § säättää ammatinharjoittajan taseen ja tuloslaskelman laatimisesta siten, että sen ei tarvitse laatia tasetta, mutta hänen on liitettävä tilinpäätökseensä eriteltyt luettelot tilikauden päättyessä olleesta ammattia varten hankitusta vaihto-omaisuudesta ja pysyvistä vastaavista samoin kuin ammatista johtuneista saamisista ja veloista sekä varauksista. Ammatinharjoittajan tilinpäätöksessä merkitään tuloslaskelmaan tilikauden aikana saadut tulot samoin kuin tavaroiden ja palvelusten oma käyttö tuotoiksi. Tuotoista vähennetään riittävästi eriteltyinä maksetut menot, korot, poistot ja verot.

Kirjanpitovelvollisen tulee laatia tase ja tuloslaskelma tarkkojen säädösten mukaan. Lain (30.12.2004/1304) mukaan tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka sisältää tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavan taseen, tulokseen muodostumista kuvaavan tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitteenä olevat tiedot (liitetiedot). Kustakin taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman erästä on esitettävä vastaava tieto viimeistä edelliseltä tilikaudelta (vertailutieto). Case-yrityksen tapauksessa tilinpäätökseen ei tarvitse sisällyttää rahoituslaskelmaa, koska se ei ole julkinen osakeyhtiö eikä se ylitä kahta seuraavista rajoista: liikevaihto 7 300 000 euroa, taseen loppusumma 3 650 000 euroa ja palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta ja tämän vuoksi liitetiedot ovat tärkeä osa tilinpäätöstä. Laissa (30.12.2004/1304) 3 §:ssa on määritelty tarkat tilinpäätösperiaatteet ja ne menevät seuraavasti:

- 1) oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta
- 2) johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja menetelmien soveltamisessa tilikaudesta toiseen
- 3) huomion kiinnittäminen liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön eikä yksinomaan niiden oikeudelliseen muotoon
- 4) tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus
- 5) tilinavauksen perustaminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen
- 6) tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen huomioon ottaminen riippumatta niihin perustuvien maksujen suorituspäivästä
- 7) kunkin hyödykkeen ja muun tase-eriin merkittävän erän erillisarvostus

Tilinpäätöksen laadinnan jälkeen se päivätään ja allekirjoitetaan. Case-tapauksessa ei tarvita tilintarkastajaa, sillä laissa on säädetty tietyt edellytykset tilintarkastukseen, joista enintään yksi saa toteuta. Kahden edellisen tilinpäätöksen aikana edellytykset ovat

- 1) taseen loppusumma edellyttää 100 000 euroa
- 2) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa

- 3) palveluksessa on keskimäärin yli kolme henkilöä (Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459 4 §)

Koska maanviljelijä ei toimi yhteisönä eikä yhteisönmuodossa eikä toimiessakaan rajat ylity, yritys ei ole tilintarkastajan pakon alainen.

Elinkeinotoiminnan harjoittajalle koituu todella paljon lisätöitä ja se vaatii tietämystä kirjanpidosta, ellei käytä ulkopuolista apua. Voidaan päätellä, että näiden kahden välillä on todella paljon eroavaisuuksia ja se toisi uusia haasteita viljelijälle.

3.4 Verotusvertailu

Tuloverolain (1992/1535) 16 §:n mukaan elinkeinoyhtymä ei ole erillinen verovelvollinen, vaan yhtymälle vahvistetaan elinkeinotoiminnan tulos, joka jaetaan aikaisempien verovuosien tappioiden vähentämisen jälkeen verotettavaksi osakkaiden tulona niiden osuuksien mukaan, jotka heillä on yhtymän tuloon. Elinkeinotoiminnan tappio vähennetään yhtymän seuraavien verovuosien elinkeinotoiminnan tuloksesta.

Jos case-yrityksestä irroitettaisiin jatkojalostus elinkeinotoiminnaksi, sille vahvistetaan erikseen maatalouden tulos ja elinkeinotoiminnan tulos, josta elinkeinotoiminnan tulosta olisi perunanjatkojalostuksesta saatava tulo. Maatalouden tuloksi laskettaisiin viljelystä saatava tulo ja siihen liittyvät tuet. Tulos jaetaan aikaisempien verovuosien tappioiden vähentämisen jälkeen verotettavaksi osakkaiden tulona niiden osuuksien mukaan, jotka heillä on yhtymän tuloon. Maatalouden tappio vähennetään yhtymän seuraavien vuosien maatalouden tuloksista ja elinkeinotoiminnan tappio elinkeinotoiminnan tuloksesta.

Merkittävä ero elinkeinoyhtymän ja verotusyhtymän välillä on, että elinkeinoyhtymässä tappio vahvistetaan yhtymälle eikä sitä edes yhtymän purkautuessa tai sen toiminnan lopettamisen jälkeen voida vähentää osakkaan tuloista. Elinkeinoyhtymää ei myöskään koske maatalouden velkojen puolittaminen nettovarallisuutta laskettaessa, sen sijaan verotusyhtymää se koskee (Kiviranta, 14.1.2010)

Alla olevassa kuvassa käy ilmi, että elinkeinoyhtymässä voi olla kolme tulolähdettä.

Henkilöyhtiö eli elinkeinoyhtymä		
Maatalouden tulolähde	Elinkeinotoiminnan tulolähde	Henkilökohtaisen toiminnan (muu toiminta) tulolähde
Maatalouden tulos = tulot – luonnolliset vähennykset ja korot. Vähennetään edellisten vuosien tappiot.	Elinkeinotoiminnan tulos = tulot – luonnolliset vähennykset ja korot. Vähennetään edellisten vuosien tappiot.	Muut tulot = tulot – luonnolliset vähennykset ja korot. Vähennetään edellisten vuosien tappiot.
Osakas		
Maatalouden tulolähde	Elinkeinotoiminnan tulolähde	Henkilökohtaisen toiminnan (muu toiminta) tulolähde
Osuus maatalouden tulosta	Osuus elinkeinotoiminnan tulosta – elinkeinoyhtymän osuuden hankintaan kohdistuvien velkojen korot	Osuus muusta tulosta
Samaa tulolähdettä osakkaan oman maataloustoiminnan kanssa?	Samaa tulolähdettä osakkaan oman elinkeinotoiminnan kanssa KHO:2005:66	
Pääomatulo-osuus Ansiotulo-osuus	Pääomatulo-osuus Ansiotulo-osuus	Pääomatuloa, joka lisätään osakkaan muihin pääomatuloihin

Kuvio 5

(Maatilan yritysmuotojen verotus, Markku Kovalainen 12.11.2007)

Kuvio 2 Tässä kuvassa selitetään, kuinka case-yrityksen toiminnan tulo jaetaan tulolähteisiin, poikkeuksena se, että viljelijällä ei ole kolmatta henkilökohtaista toimintaa.

Tasausvaraus on verovelvollisen valinnan mukaan 0–40 % maatilán maatalouden puhtaasta tulosta. Tasausvaraus on verovelvollisen valinnan mukaan 0–40 % maatilán maatalouden puhtaasta tulosta, joka on luonnollisten vähennysten, myös maatalouden harjoittajan tosiasiallisesti tekemien poistojen, vähentämisen jälkeinen tulo. Maataloudessa voidaan tehdä tasausvaraus, jota ei elinkeinotoiminnassa voida tehdä.

Tasausvarauksen vähimmäismääräksi on säädetty 800 euroa verovuodessa, mikä merkitsee sitä, että varauksen tekeminen edellyttää vähintään 2 000 euron suuruista maatilán maatalouden puhtaasta tuloa. Tasausvarauksen enimmäismäärä on puolestaan 13 500 euroa. Tällainen varaus edellyttää 33 750 euron suuruista maatalouden puhtaasta tuloa. Tämän ylittävä puhtas tulo ei enää lisää tasausvarauksen määrää. Varauksen määrää laskettaessa täysien satojen eurojen yli menevä osa jätetään huomioon ottamatta. Tasausvaraus on vähennyskelpoinen sekä valtion- että kunnallisverotuksessa. Siihen ei liity talletusvelvollisuutta. Tasausvarauksen hyväksymiseksi riittää, että se on tehty veroilmoituksessa. Se voidaan tehdä ja sitä voidaan muuttaa vielä veroilmoituksen jättämisaajan päätyttyäkin ennen verotuksen päättymistä. Tasausvarausta voidaan käyttää investointeihin. Varauksen tulevaa käyttökohdetta ei maatalouden harjoittajan tarvitse ilmoittaa varausta tehdessään. Tasausvaraus on käytettävä investointiin viimeistään kolmantena verovuonna sen verovuoden päättymisestä, jolta jätetyssä veroilmoituksessa varaus on tehty. (Kiviranta, 14.1.2010)

Tasausvarausta ei ole mahdollista tehdä elinkeinoyhtymässä. Elinkeino-yhtymässä voidaan tehdä toimintavaraus, joka on 30%:a 12 kuukauden aikana maksetuista palkoista. Case-yrityksessä ei ole työntekijöitä, joten toimintavarausta ei voida ottaa huomioon.

Melan asiamiehen Asta Suorannan mukaan, ”Avoimen, kommandiitti- ja osakeyhtiön osakkaiden kohdalla asia pitää aina selvittää tapauskohtaisesti. Sellainen ero kuitenkin on, että kaikki yhtymässä työskentelevät osakkaat vakuutetaan yrittäjinä. Siis, jos esim. perheen täysi-ikäinen lapsi on yhtymässä osakkaana, niin hänet vakuutetaan yrittäjänä vaikkei hän omistaisi osaakaan tilasta. Mikäli perunan jatkojalostus irrotetaan erilliseksi elinkeinotoiminnaksi, se ei voi enää kuulua Myelin piiriin, vaan siitä pitää ottaa YEL-vakuutus. Viljan- ja perunanviljely säilyy kuitenkin edelleen Myelissä. Tulisi siis kaksi vakuutusta, sekä Myel ja Yel. Verottaja määrittelee sen, mikä toiminta kuuluu Myelin piiriin ja mikä Yelin. Kaikki toiminta, minkä verottaja hyväksyy maatalousverotuksen piiriin kuuluu Myeliin ja se mitä verotetaan elinkeinoverotuksen mukaan kuuluu Yelin piiriin”.

Kun siirrytään YEL:n piiriin, Myel kertymät eivät häviä vaan ne jäävät silloin ns. lepäämään. Ne tulevat aikanaan maksuun muiden kertyneiden eläkkeiden (esim. palkkatyöstä, YEListä) mukana, kun henkilö jää eläkkeelle. Kertymää korotetaan vuosittain indeksillä, jotta sen arvo pysyy ajan tasalla.

4 SUKUPOLVENVAIHDOS

Omistajanvaihdos tulkitaan yleensä yläkäsitteeksi, joka kattaa kaikki sellaiset omistukseen liittyvät muutokset, joilla on merkitystä yrityksen toiminnalle. Sen alakäsite yrittäjäpolvenvaihdos tarkoittaa omistuksen siirtymistä nuoremmalle sukupolvelle ja edelleen yrittäjäpolvenvaihdoksen alakäsite, sukupolvenvaihdos, tarkoittaa omistuksen siirtymistä omille perillisille.(Tapani Torpo, s.3-4)

Sukupolvenvaihdokseen kuuluu monia asioita, joita tulee ottaa huomioon. Tällä hetkellä jatkajakokelailla ei ole sen alan koulutusta. Jotta sukupolvenvaihdos onnistuisi heidän tulisi hankkia sekä sen alan koulutus että työkokemusta. Tämä seikka on ensimmäinen vaihe, joka vie todennäköisesti eniten aikaa, jotta sukupolvenvaihdos onnistuisi. Koulutuksen ohella työkokemuksen saaminen ja yritykseen perinpohjainen tutustuminen on hyvin tärkeää yrityksen jatkuvuuden kannalta.

Jotta luovuttaja saa luovutustukea ja jatkaja nuoren viljelijän tukea, jatkajan tulee olla alle 40-vuotias ja hänellä täytyy olla vähintään kolmen vuoden kokemus ja 30 opintopisteen koulutus tai toisen asteen luonnonvara-koulutus (Ojala, 12). Nuoren viljelijän tuen saamiseksi edellytetään jatkajalta elinkeinosuunnitelmaa. Elinkeinosuunnitelmassa tuen hakijan on esitettävä laskelma toiminnan kannattavuudesta, yritystulosta, omavaraisuusasteesta ja maksuvalmiudesta. Luopumistuki korvaa maatalousyrittäjän toimeentulon vanhuuseläkkeelle pääsyyn asti. Sen suuruus lasketaan luopumishetken ansioiden perusteella.(Korhonen, 4.3.2009). Luovuttajan iän tulee olla 56-62 vuotias, jotta hän saa luovuttajan tukea (Mela, 20.12.2007)

Luovuttajan ja jatkajan lisäksi tärkeä ryhmä on yrityksen asiakkaat, kuinka heitä informoisi tulevasta sukupolvenvaihdoksesta tai vaikuttaako se mitenkään asiakassuhteisiin. Tällaisia asioita tulee pohtia tarkkaan, jotta suuremmilta ikävyyksiltä välttyttäisiin.

Kun luovuttaja on pohtinut hyvän jatkajan tilalle, hän on saanut alan koulutuksen ja tutustunut perinpohjaisesti yrityksen toimintaan, niin sitten pohditaan konkreettisia asioita. Mitkä asiat siirretään sukupolvenvaihdoksessa ja kuinka se toteutetaan? Kenen ulkopuolisen asiantuntijan puoleen voidaan kääntyä?

4.1 Sukupolvenvaihdos kaavailuja

Sukupolvenvaihdos voidaan suorittaa kokonaan kauppana, lahjanluonteisena kauppana, kokonaan lahjana tai perintönä.

Case-yrityksessä sukupolvenvaihdos ei ole vielä ajankohtainen niinpä toteuttaminen vähitellen yhtymän kautta on mielekkäintä. Ajatuksena on, että tilan jatkaja ostaisi osan tilasta ja tätä kautta muodostaisi yhtymän. Tässä vaiheessa tuleva jatkaja ostaa vain pienen osan tilasta, jotta yhtymä syntyisi.

Tässä tilanteessa tilan jatkaja tutustuisi yritykseen perinpohjaisesti ja tilan omistajan ei tarvitsisi vielä pohtia eläkepäiviä ennen aikoja. Varsinainen sukupolvenvaihdos ei tapahtuisi vielä vuosiin.

Kun sukupolvenvaihdoksen muoto on päätetty eli se tapahtuisi tässä tilanteessa lahjanluonteisen kaupan muodossa, tämän jälkeen tulisi miettiä kauppahintaa. Kauppahinnan muodostuminen lähtisi tilan arvon selvittämisestä. Maatiloilla kokonaiskauppahinta muodostuu rahana maksettavasta vastikkeesta, mutta myös vastattavaksi otetuista lainoista ja lainhuudatuskuluista. Kauppahintaan saattaa kuulua myös vanhemmille maksettava syytinki ja mahdollisesti sisarusuus. (Ojala, 17) Syytinkiä ei ole Suomen lainsäädännössä täsmällisesti määritelty, mutta sitä vastaava käsite on kiinteistöeläke. Kiinteistöeläke-ehdon mukaisesti ostaja suorittaa jotain myyjälle, mikä on verovapaata saajalleen. Kiinteistöeläke on henkilökohtainen, joka ei periydy eikä se ole luovutettavissa tai siirrettävissä. (Ojala, 17 Kauppa-

hintaan otetaan myös huomioon jatkajan ostettu osuus tilasta. Sijoitettavan omaisuuden minimimäärästä ei ole olemassa oikeus- tai verotuskäytäntöä, minkä perusteella olisi muodostunut suhteellinen, hehtaari- tai euromääräinen raja. Sijoittavan maatalousmaan vähimmäismääränä voidaan pitää vähintään kahden hehtaarin alaa. Irtaimen omaisuuden osalta sijoitettavan omaisuuden määrän tulee olla vähintään 10 prosenttia toiminnassa käytettävän irtaimen omaisuuden määrästä (Ollinkoski, 4)

Case-tapauksessa molemmat asiat, sekä syytinki että sisarosuus, tulee ottaa huomioon. Tilaan kuuluu kaksi omakotitaloa. Toisessa asuu tämänhetkinen viljelijä ja toisessa entinen viljelijä. Edellisessä sukupolvenvaihdoksessa entinen viljelijä sai asuntoedun valoineen ja lämpöineen.

Kasvinviljelytiloille ei ole kuitenkaan tarkkaa määritystä, missä asuinetäisyydellä uuden viljelijän tulisi asua, jotta hän saisi jatkaa tilaa tai hän saisi nuoren viljelijän tuen. Todennäköisesti tuleva viljelijä asettuisi toiseen omakotitaloon asumaan.

Lähtökohtana sukupolvenvaihdokselle on, että tila luokitellaan elinkelpoiseksi. Esimerkiksi luopujille haettavan luopumistuen saamiseksi täytyy luovutettavan tilan olla elinkelpoinen. Tilalle laaditaan elinkeinosuunnitelma, jolla osoitetaan tilan tuloksen olevan viitenä sukupolvenvaihdoksen jälkeisenä vuotena vähintään 10 000 euroa tai 17 000 euroa (kuvio 3). Laskelmassa on asetettu minimivaatimus myös poistojen osalta, 3 400 euroa. Jos tilalta saatava maatalouden yrittäjätulo on vähintään 17 000 euroa, voidaan avustusta myöntää enintään 35 000 euroa ja korkotukea enintään 20 000 euroa sekä enintään 15 000 euroa lisäkorkotukea. (Maaseutu-
virasto, 12.3.2010) Jos yrittäjä tulosta vähintään 10 000 euroa tulee maataloudesta, voidaan avustusta myöntää enintään 5000 euroa ja korkotukea 20 000 euroa. Mikäli tila ei vielä luovutushetkellä täytä vaatimusta, on veloitteen täyttämiseen aikaa kolme vuotta. (Ojala, 11). Korkotukilainaa voi saada 80 %:a kauppahinnasta, mutta enintään 150 000 euroa.

Kuvio 6. Elinkelpoisuuslaskelma luopumistuen saamiseksi. (Ojala, 11)

Maataloustulot (myyntitulot, EU-tuet)

- menot
- poistot (vähintään 3 400 €)
- velkojen korot

+ metsätulot kestävän hakkuumäärän mukaan

- metsätalouden menot
- + pienyritystoiminnan tulot
- yritystoiminnan menot

= Yritystoiminnan tulo

(vähintään 10 000 €/ 17 000€)

Case-tapauksessa sukupolvenvaihdos tapahtuisi lahjanluonteisen kaupan muodossa ja siinä hyödynnettäisiin PerVL 55.5 §:n erityissäännöstä, jonka mukaan lahjavero jätetään kokonaan maksuunpanematta, jos kauppahinta eli vastike on yli 50 %:a käyvästä arvosta. Tällä tavalla jatkaja välttyisi mahdottomasta velkataakasta.

Maatila myydään siis jatkajalle hintaan yli 50%:a käyvästä arvosta. Tällöin verotusta ei toimiteta perintö- ja lahjaverolain perusteella. Luopujalle tästä yleensä kuitenkin syntyy myyntivoittoa, joka on tietyin ehdoin verovapaata. Maatilasta maksettu rahakauppahinta ei tavanomaisessa vanhempien ja lapsen sukupolvenvaihdoksessa aiheuta myyjille tuloveroseuraamuksia, koska myyjät ovat yleensä omistaneet tilan yli kymmenen vuotta.(Kiviranta, 14.1.2010) Muita edellytyksiä verovapauteen on: ostajan on ostettava vähintään 10%:a tilan arvosta sekä hänen tulee omistaa tila vähintään viisi vuotta.

Ostaja saa vähentää tuloverotuksessaan sen osan tilakauppahinnasta, joka kohdistuu maatalouden ja siihen liittyvien maaseutuelinkeinojen käytössä oleviin rakennuksiin ja rakennelmiin, vuokrattaviin lomamökkeihin ja salaojiin ym. perusparannuksiin. Myös 50 % metsään kohdistuvasta maatilalan kauppahinnan osasta saadaan vähentää

metsävähennyksenä. Maatilan kauppahinnan jakaminen poistokelpoiseen ja poistokelvottomaan osaan ostajan tuloverotuksessa on harkittava erikseen kussakin tapauksessa. Poistokelvotonta on se osa, joka kohdistuu maahan ja yksityistalouden käytössä oleviin rakennukseen. Tämä ei kuitenkaan koske metsään kohdistuvaa hankintamenoa puun myyntitulojen verotuksessa, sillä siitä on oikeus vähentää 50 % myös maapohjan ja tähän liittyen kiinteistön varainsiirtoveron ja lainhuudatuskuluhen osalta. Poistokelpoisia on maatalouden talous-, toimisto- ja työväen asuinrakennuksiin ja vuokrattaviin lomamökkeihin sekä kasvihuoneisiin ja muihin kevyisiin rakennelmiin kauppahinnasta kohdistuva osa sekä salaojien, siltojen, patojen yms. hyödykkeiden osa, samoin kaikkiin edellä mainittuihin kohdistuva suhteellinen osuus varainsiirtoverosta ja lainhuudatuskuluista. (Kiviranta, 14.1.2010)

Koska kauppahinnasta n. 50 % on jatkajalle verotonta lahjaa, voidaan sisärosuus hoitaa siten, että myyjä lahjoittaa ennakkoperintönä sisarelle saman suuruisen vastikkeen kuin tulevalle jatkajalle.

Sukupolvenvaihdos on kiinteistökauppa, jonka ehdoista sovitaan kauppakirjassa. Kauppakirjasta on tultava ilmi luovutustarkoitus (sukupolvenvaihdostarkoitus, mutta myös tarkemmin, esimerkiksi kauppa tai lahja), luovutettavan kiinteistön yksilöintitiedot, myyjän ja ostajan tiedot sekä kauppahinta. Muita tärkeitä ehtoja ovat kauppahinnan maksamista koskevat ehdot, omistus- ja hallintaoikeuden siirtyminen sekä sopimus kiinteistöveron maksajasta luovutusvuonna. (Ojala, 18) Kauppahinnan maksaminen voidaan esimerkiksi suorittaa, kun jatkaja saa nuoren viljelijän aloitustuen. Muihin ehtoihin kannattaa tarkoin kirjata tilan mukana tuleva irtain omaisuus, muun muassa koneet ja eläimet. Vaikka kyseessä on perheen sisällä tehtävä kauppa, kannattaa kuntokartoitus tehdä ainakin asuinrakennukseen. (Ojala, 18)

Kauppakirjaan lisätään tietoisuus myytävän omaisuuden kunnosta. Näin vahinkovastuu siirtyy ostajalle. Myös tukioikeudet siirtyvät tilakaupan mukana jatkajalle, josta siitäkin tehdään merkintä kauppakirjaan. (Ojala, 19) Hankittavista asiakirjoista tärkeimmät ovat lainhuuto- ja rasiustodistus. Lainhuutotodistuksella ilmenee kiinteistön aiempi omistaja, rasiustodistuksella saadaan vastaavasti tietoon velkojen vakuutena olevat vahvistetut kiinnitykset. Maatilakaupasta kannattaa aina laatia esisopimus, esikauppakirja, jolla voidaan hakea ennakkopäätökset tukien, verotuksen ja eläkkeiden suhteen. Luonnoskauppakirjan pohjalta tehdään

myös lopullinen kauppakirja. (Ojala, 19) Osapuolten on oltava yhtä aikaa läsnä luovutuskirjaa allekirjoitettaessa tai poissa olevalta on oltava valtakirja. Jokainen sukupolvenvaihdos on erilainen, siksi myös kauppakirja räätälöidään tilanteen vaatimaksi. On suositeltavaa kirjata kaikki osapuolten väliset kaupan ehdot kauppakirjaan mahdollisimman tarkasti. Kauppakirjaa ehtoineen tarvitaan vielä myöhemminkin, muun muassa vanhempien jälkeen tehtävässä perinnönjaoissa. (Ojala, 19)

Maatilakokonaisuus koostuu kiinteistöstä ja irtaimesta omaisuudesta. Irtain omaisuus jaetaan elolliseen ja elottomaan irtaimistoon. Irtaimeksi luetaan kaikki muu paitsi kiinteä omaisuus. Luettelo on siis melkoisen pitkä. Irtainta omaisuutta ovat muun muassa eläimet, koneet, tarvikkeet ja toisen maalla oleva rakennus. Kiinteistöllä tarkoitetaan yksikköä, joka voidaan kiinteistönä merkitä kiinteistörekisteriin. Myös määräala rinnastetaan kiinteistöön ja myös sille pitää hakea lainhuuto. (Ojala, 19)

Kauppaan sisältyvän kiinteistön osuudesta maksetaan, normaalin kiinteistökaupan mukaisesti, 4 prosentin suuruinen varainsiirtovero, jonka suorittaa ostaja. Irtaimen omaisuuden osalta ei varainsiirtoveroa makseta. On kuitenkin huomattava, että varainsiirtovero maksetaan koko kauppahinnasta ellei kiinteää ja irtainta omaisuutta ole eritelty erikseen. Maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaista rahoitustukea saaneet tila- ja lisäaluekaupat ovat varainsiirrosta vapaita. Käytännössä tällä hetkellä myönnetään nuoren viljelijän aloitustukea avustusta ja/tai korkotukilainaa. Ns. kaksivaiheisessa sukupolvenvaihdoksessa voidaan myöntää myös korkotukilainaa maanostoon. Jos saanto on vastikkeellinen ja siihen myönnetään korkotukilainaa, on saanto vapaa varainsiirtoverosta. Sen sijaan pelkkä avustus ei tui varainsiirtovapautta. Mainittujen varainsiirtovapauksien edellytyksenä on työvoima- ja elinkeinokeskuksen antama todistus (Kiviranta, 14.1.2010)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kuten edellä on mainittu, tutkimus koostuu kolmesta pääosasta. Aluksi on vertailtu maatalousyhtymää ja elinkeinoyhtymää nykytilanteeseen. Maatalousyhtymän ja nykyisen toimintatavan välille ei muodostunut isoja eroavaisuuksia. Suurin ero oli, että toimintaa harjoitettaisiin yhden ihmisen sijasta kahden ihmisen voimin. Tämä taas aiheutti verotukseen eroavaisuuksia. Maatalouden tulos jaettaisiin nykyisen viljelijän ja tulevan jatkajan välillä siten, että ansiotulo työpanoksen suhteessa ja pääomatulo osakkaan sijoituksen suhteessa. Tukien ja eläkkeiden osalta ei tulisi suuria muutoksia. Tukia haettaessa viljelijöiden tulee tukihakemuksissa viljelijän sijasta anoa niitä yhtymänä. Maatalousyhtymässä molemmat viljelijät vakuutetaan Myel:iin.

Elinkeino-yhtymän vertailussa tuli suurempia eroavaisuuksia. Elinkeino-yhtymiä ovat laivanisännistöyhtiö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö ja rekisteröimätön osakeyhtiö. Tutkimuksessa päädyttiin avoimeen yhtiöön, koska kommandiittiyhtiön äänetön yh-

tiömies olisi tarpeeton ja rekisteröimätöntä osakeyhtiötä pidetään väliaikaisena ratkaisuna.

Avoin yhtiö perustetaan yhtiösopimuksella, joka ilmoitetaan kaupparekisteriin. Tämä eroaa nykytilaan siten, että tilaa perustaessa tehtiin vain ilmoitus ennakkonperintärekisteriin. Yhtiösopimus määrää hyvin vahvasti yhtiön toimintaa, joten se tulee laatia huolella.

Kirjanpidossa tulee suurempia eroja näiden kahden yhtiömuodon välille. Tällä hetkellä viljelijä on muistiinpanovelvollinen verotusta varten, kun taas elinkeinoyhtymä on kirjanpitovelvollinen. Tämä aiheuttaa eroavaisuuksia mm. kirjautavassa, poistoissa, tilinpäätöksen laadinnassa. Verotuksessa nykyistä viljelijää verotetaan Maatalouden tuloverolain mukaan, kun taas elinkeinoyhtymässä verotetaan elinkeinoverolain mukaan. Maataloudesta tehtävä tasausvaraus ei ole mahdollinen elinkeinoyhtymässä. Tasausvarauksen vähimmäismäärä on 800 euroa ja enimmäismäärä on 13 500 euroa. Tasausvaraus on 0 % - 40 %:a maatalouden puhtaasta tulosta. Tasausvaraus tulee käyttää kolmantena verovuotena.

Elinkeinoyhtymässä voidaan tehdä toimintavaraus ja sitä ei voida tehdä maatalousyhtymässä. Toimintavaraus on 30 %:a 12 kuukauden aikana maksetuista palkoista, mutta case-yritykseen ei todennäköisesti palkata työntekijöitä, joten tätä varausta ei huomioida vertailussa.

Eläkevakuutuksien osalta tulisi suurempia muutoksia. Yhtymän viljelijöille tulisi kaksi vakuutusta Yel ja Myel. Verottaja määrittelee sen, mikä toiminta kuuluu Myelin piiriin ja mikä Yelin piiriin.

Opinnäytetyön toisen ja kolmannen osan muodostaa sukupolvenvaihdoksen toteuttamismuoto ja itse toteuttaminen. Tutkimuksessa päädyttiin lahjanluonteiseen kauppaan, koska viljelijä ei halua jatkajalle ylitsepääsemätöntä velkataakkaa. Maatila myydään jatkajalle hintaan 50 %:a tilan käyvästä arvosta, jolloin hänelle ei synny lahjaveronalaista lahjaa. Luopujalle myyntivoitto on verovapaata, koska sukupolvenvaihdos tapahtuu vanhempien ja lasten välillä sekä tila on ollut luopujalla yli 10-vuotta.

Itse sukupolvenvaihdos tapahtuu maatalousyhtymän avulla. Aluksi jatkaja ostaa pienen osan tilasta, jotta yhtymä muodostuisi. Tällä tavoin jatkaja tutustuu toimintaa ja saa kolmen vuoden työkokemus, joka vaaditaan nuoren viljelijän tukeen. Itse sukupolvenvaihdos voidaan aikaisintaan suorittaa, luovuttaja täyttää 56-vuotta. Tämä ikä on kriteerinä luovuttajan tuelle, jonka tarkoituksena on auttaa luovuttajaa taloudellisesti viralliseen eläkeikään asti. Tilan ostamisen rahoitus toteutetaan jatkajan omien säästöjen-, nuoren viljelijän tuen- ja korkotukilainan avulla. Kauppahintaan otetaan myös huomioon jatkajan jo ostettu osuus sekä syytinki, johon sisältyy asuntoetu valoineen ja lämpöineen.

LÄHDELUETTELO

www. agronet.fi. Investoinnit ja poistot [Verkkodokumentti] [Viitattu 3.5.2010]

Saatavissa:

<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/agronet/Tilanjohtaminen/Verosuunnittelu/investoinnit>

Kiviranta & WSOYPRO Oy. Maatilaverotus. [Verkkodokumentti]. [Viitattu 15.2.2010]

Saatavissa:

<http://www.wsoypro.fi.lillukka.samk.fi/wsoypro.aspx?navi=Onlinepalvelut.Yritysonline&prevpos=mv111.33118&pos=mv111.33118&page=selain&ts=yo&openhaku=0&gethere=>

Korhonen, P. 2009. Maanviljelijät saivat iloisen eläkeyllätyksen. Taloussanommat.[Verkkodokumentti] [Viitattu 5.5.2010]

Saatavissa:

<http://www.taloussanommat.fi/tyomarkkinat/2009/03/04/maanviljelijat-saivat-iloisen-elakeyllatoksen/20095903/12>

Kovalainen. Maatilan yritysmuotojen verotus. 2007

Tapani Torpo, Haastattelu Maija Pyydönniemen kandidaatintutkielmassa Kokonaisjakautuminen sukupolvenvaihdosta edeltävänä toimenpiteenä, Turun kauppakorkeakoulu 2008.

Melan-asiamies. Mela. Sähköposti keskustelu 10.3.2010.

www.mela.fi. Eläkkeen muodostuminen [Verkkodokumentti] [Viitattu 5.5.2010]

Saatavissa:

<http://www.mela.fi/Elaketurva/Tyoelakkeet/Tyokyvyttomyyselake/Elakkeenmuodostuminen>

www.mela.fi. Vanhuuseläkkeen määrä [Verkkodokumentti] [Viitattu 5.5.2010] Saatavissa:

<http://www.mela.fi/Elaketurva/Tyoelakkeet/Vanhuuselake/Vanhuuselakkeen-maara>

www.mela.fi. Eri luopumistapojen iät [Verkkodokumentti] [Viitattu 5.5.2010]

Saatavissa:

<http://www.mela.fi/Elaketurva/Luopumistuki/Eri-luopumistapojen-ikarajat>

www.mmm.fi. Maatalouden viljelijätuet [Verkkodokumentti] [Viitattu 17.2.2010]

Saatavissa:

<http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous/tuet/viljelijatuet.html>

Ojala, J. 2010. Maatilan sukupolvenvaihdos.[Opinnäytetyö]

Hän on käyttänyt seuraavia lähteitä:

- Kangas, U.2010 Sukupolvenvaihdosasiantuntija ProAgria Etelä-Pohjanmaa.Maatilan sukupolvenvaihdos esitelmä. Investoinnit ja rahoitusopintopakso 18.12.2008 Ilmajoki
- Koivinen, M. 2001. Maatilojen ja pienyritysten sukupolvenvaihdosprosessin ominaispiirteiden vertailu. Helsinki: MTT Taloustutkimus
- Kovalainen, M & Turpeinen T. 2000. Maatilan sukupolvenvaihdos opas sukupolvenvaihdoksen verotuksellisista ja oikeudellisista kysymyksistä. Oulu: Oulun maaseutukeskus. Sukupolvenvaihdos ja menestyvä maatila-projekti
- Kuisma, A. & Kallio, J. 2009. Yrittäminen maatilalla. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy

- Osuuspankki 2009. Sukupolvenvaihdoksen opas. [Verkkodokumentti]

Saatavissa:

<https://www.op.fi/media/liitteet?cid=151045389&srcpl=3>

ProAgria. Yhtymäopas maa- ja metsätalouksille. [Verkkodokumentti] [Viitattu 12.01.2010]

Saatavissa:

https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/proagria_etelapohjanmaa/Palvelut/Talousneuvonta/Sukupolvenvaihdos/opas.pdf

Tomperi, S. 2007. Yritysverotus ja Tilinpäätössuunnittelu

www.vero.fi. Verolaskuri [Verkkodokumentti] [Viitattu 24.05.2010]

Saatavissa:

http://prosentti.vero.fi/veropros_tietojen_syotto2010.asp

LAKI OSIO

30.12.1992/1541 Maatalouden tuloverolaki

30.7.2004/716 Tuloverolaki

30.12.1992/1535 Tuloverolaki

30.12.2004/1304 Kirjanpitolaki

24.4.1988/389 Laki avoimestayhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä

22.12.2006/1379 Verohallinnon päätös ilmoittamisvelvollisuudesta ja muistiinpanosta